www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Cilla and Rolf Börjlind
DEN HÄPNANDSVÄCKANDE HISTORIEN
OM GEORG VON INGENTING

Copyright © Cilla and Rolf Börjlind 2022 by Agreement with Grand Agency.
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05398-2

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Sila i Rolf Berjlind

GEORG sa tamne strane

Prevela Teodora Gogin

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2025.

Galerija likova

Georg fon Ništić

Mađioničar koji je pronađen na plaži

Merta Mild, Crna Merta

Sakupljačica morske trave kriminalne prošlosti

Kolumbo Mendelson

Dirigent na kružnom toku kratkog fitilja

Evelin Lundkvist Žiška

Nepristupačna ali dobrodušna konobarica u kafani *Pajser*

Gustaf Cilindar

Cenjeni vlasnik *Falusne galerije*

Malte Avgustson

Antikvar i tvrdokorni ateista

Pikaso Nilson

Lepuškasti farbar

Jurijana Kastiljo Inka

Očaravajuća i stidljiva botaničarka rođena u Peruu

Marija i Terezija Tervin

Imućne jednojajčane bliznakinje i vlasnice kafane *Pajser*

Her Šok

Obućar i džangrizavac nemačkog porekla

Arto Vuorinen

Samohrani otac devetoro dece, sveštenik iz Tamperea

Luiđi

Tajni ljubavnik, kao i živčani kuvar u kafani *Pajser*

Viola Freberg

Živahna krojačica nepresušnog rečnika

Gospodin Mendelson

Jalovi pecaroš izbrazdanog lica

Gospođa Mendelson

Žena jalovog pecaroša koja sanja o odbeglim jastozima

Brandur Blank

Džinovski nemi muški frizer s Ferjarskih ostrva

Elof Bjerkman

Trgovac koji motri na svaki dinar

Johana Bjerkman

Optičarka trudna u tajnosti

Uve Mermer

Zatucani poštar

Vanja

Najstarija meštanka sela, koja pripoveda legendu o Imirovom zubu

Pige i Leman

Neuspeli huligani i članovi rok sastava *Jastozi*

U početku beše samo zaliv koji se tiskao između dva ogromna planinska masiva, toliko visoka da su jedno mesto u samoj unutrašnjosti zaliva sunčevi zraci doticali samo jednom u pet godina. Tada se događao neobičan, neobjašnjiv svetlosni fenomen koji se nigde drugde na svetu ne može videti.

Na tome mestu ljudi su se naselili i nadenuli mu ime Senostran.

1

Crna Merta otkriva nešto zapanjujuće na plaži

Stari mrki galeb sedeo je tamo gde je uvek sedeo, na vrhu svetionika Mali Jan, i zverao na sve strane; ništa nije promicalo njegovom budnom pogledu. Upravo sada, ove tople majske večeri, posmatrao je prilaz seocetu Senostranu, zabiti u kojoj je bilo gotovo svega čega ima u malim zajednicama: vatrene ljubavi, tinjajuće nepravde, oprljene zavisti i bolesti opijenosti. Ovde su živeli mali muškarci bezizglednih ideja, samotne žene sa tihom decom, ali i vesela omladina, snažne, nepokolebljive žene volje snažne poput ćilibara i muškarci nepodmitljivih prijateljskih veza i neobičnih interesovanja.

Povremeno su lokalna pitanja umela da izazovu snažnu podelu mišljenja među ovim većinom stidljivim življem. Tada su se kovale zavere protiv suseda i neistomišljenika, a dolazilo je i do manje ili više nasilnih rasprava između različitih tabora. Srećom, bilo je ovde i zaborava, zbog koga je život mogao da se nastavi u toplom zajedništvu, uz proslave i ples, sve do sledeće teme za raspravu.

Sujeverje je bilo deo seoskog nasleđa. Onome ko živi u večitoj senci koju rađaju planine i more tumačenje znakova važnije je od pisanja; ovde su deca umela da tumače znakove i predznake mnogo pre nego što bi naučila da napišu „mama meri sir".

Galeb na vrhu svetionika je, međutim, izbegavao većinu ovoga. Nešto drugo mu je bilo na umu. Proveo je mnogo godina života sedeći tu, tražeći, čeznući za nečim što bi ga ispunilo. Bio je toliko star da je posvedočio

onome što se u narodu naziva zlatnim dobom, kada su lov na jastoge i fabrika haringe meštanima sela još bili okosnica i glavni izvor prihoda. To je važilo i za njega samog, kao i za druge pripadnike njegove vrste. U to vreme najmanje dvaput dnevno mogli su da se posluže odbačenim ribljim iznutricama. Sada su prozori stare fabrike haringe zjapili crni i prazni, a jedini znaci života koji su preostali bili su bršljan koji je puzao preko stare fasade od cigle i nekoliko crnih čiopa koje su se još gnezdile ispod crepa. A što se tiče starog galeba, on je sada morao da se uzda u to da će jedini preostali pecaroš u selu, gospodin Mendelson, doći kući s prilično dobrim ulovom.

Ptica se zaljuljala kad joj je vetar s mora razbarušio perje i doneo miris soli i morske trave, pre nego što je razigrano produžio ka luci, gde je prohujao kroz sve stare, pocepane mreže koje su visile na pecaroškim šupama već išibanim vetrom.

Sa druge strane zaliva uzdizalo se samo selo u punom sjaju. Pa, u svakom slučaju – uzdizalo se. Bila je to zbrkana gomila različito ofarbanih drvenih kuća različite očuvanosti koja se uspinjala, a ponekad i pripijala uz stranu planine na koju je galeb imao pogled. Sunce je dopiralo do najviših kuća, a ostatak sela ležao je u senci. Gore u četvrti zvanoj Zlatna milja šepurili su se velelepni letnjikovci kao podsetnik na dobra stara vremena u selu između dva veka. Sada su svi bili u posedu ljudi koji tu samo letuju, sem jednog. U njemu su živele dve starije, neudate sestre bliznakinje, Marija i Terezija Tervin, ćerke Marije Antoanete Tervin, rođene Fricdoter, izvanredne žene koja je nakon posete Francuskoj i Kanu odlučila da se šetalište kraj plaže u selu ubuduće zove Kroazet. To putovanje je inače bilo jedino na koje je otišla za čitav život, a umrla je u 95. godini tokom boravka u toaletu, sa čašom viskija u ruci. „Majka je umrla srećna“, obično su govorile sestre jedna drugoj, i to je po svoj prilici bilo jedino u vezi sa čim su se slagale.

Elem.

Galeb je podigao glavu, osećao se moćnim tu gde je sedeo. Crvena pega na žutom kljunu lepo mu je sjajila na svetlosti koja tek što je dodirivala vrh svetionika, belog sa širokom crnom prugom na sredini i jednom užom crvenom pri vrhu. Čekanje na dolazak gospodina Mendelsona odužiće se još malo, znao je to iz iskustva, pa je razmišljao da iskoristi tu prednost da vidi može li naći štogod za jelo u blizini jedinog restorana

u selu, *Pajsera*. Dostojanstveno miran, iščekivao je naredni nalet vetra, nalik surferu koji strpljivo čeka najveći talas, i kad je vetar konačno dunuo, raširio je velika krila, uzleteo sa svetionika i šumno odleteo na vihorima koji su se primicali luci. Ispustio je karakterističan krik prelećući preko vode, pre svega kako bi obznanio svoje prisustvo i uplašio druge ptice koje bi povremeno zašle na njegovu teritoriju, ne znajući za bolje. Sada je imao pogled gotovo na čitavo selo: glavnu ulicu koja je vijugala između kuća, mali trg, čistinu poviše luke, oivičenu raznovrsnim radnjama i krunisanu spektakularno lepom fontanom. Međutim, nije ga privlačila svetlucava voda jezerceta, to je bila teritorija golubova i vrabaca, i što se njega tiče, mogli su do sutra da se tuku oko mrvica kojih je tamo bilo. Pogled mu je bio usmeren na restoran na šetalištu uz plažu ili bolje rečeno: ustremio se na ulaz u kuhinju, koji se nalazio na maloj raskrsnici malo iznad keja. Tu je ponekad mogao da pronađe ostatke hrane ako kuvar nije lepo zatvorio poklopac na kanti. Ukoliko ga gadni pacovi nisu pretekli, naravno. Prošaravši pogledom, utvrdio je da je to danas bio slučaj; kante su bile prevrnute i nije bilo ničeg jestivog. Video je kuvara kako izlazi i glasno psuje odvratne štetočine na jeziku koji je zvučao milozvučno, a ne kao jezik drugih u selu. Premestio je pogled i video da grupa, tačnije rečeno četvoro ljudi stoji ispred ulaza u restoran. Sve ih je prepoznao i znao je da, kad se vrata restorana otvore i oni uđu u toplo, neće mnogo proći dok ne bude vreme za njegov obrok.

Tako i bi.

Čim su se vrata zatvorila za gostima, čuo je kako se s mora približava prepoznatljivo tandrkanje. Pecaroš se približavao u malom kuteru *Meri Selest*. Sve je bilo kao i obično, prema satnici, i u daljini je mogao da čuje kako crkvena zvona odzvanjaju šest puta. Kada je još na ulazu u luku ugledao jedrilicu kako se približava molu, zamahnuo je krilima i promenio smer. Na putu do tamo ispustio je najsrećniji krik kako bi dočekao svog dobročinitelja, istovremeno se ustremljujući ka jednom polomljenom stubu.

Tu je sada sedeo, pun iščekivanja, kada je čamac za pecanje pristao na mol i pojavilo se izbrazdano lice gospodina Mendelsona, smešeći mu se.

„Zdravo, Jone“, obratio se ptici. „Dobre vesti. More je danas bilo velikodušno.“

Pecaroš se sagnuo, uzeo nekoliko haringi sa palube i bacio ih Jonu na molu. Galeb ih je gutao cele, jednu za drugom, i sve je bilo kako treba u malom selu.

Zamalo.

Upravo ovog popodneva, kada naša pripovest počinje, nešto izuzetno pronađeno na plaži promeniće život nekolicini stanovnika sela, naročito osobi koja je to otkrila. To je bila pozamašna sredovečna žena s ponekom dlačicom na nausnici, obavijena crnom tunikom. Vozila se ka moru na dobro naštelovanom mopedu s prikolicom. Na ušima su joj visile dve lepe školjke, koje je ranije pronašla na obali, a duga kosa bila joj je podignuta čvrstom šnalom. Brzo je vozila kroz selo prema plaži, željna da stigne pre nego što padne mrak, ne sluteći šta je tamo čeka.

Nameravala je da skuplja morsku travu. Sveže, smeđezelene mehuraste bračiće. I to ne za sebe, već ih je trebalo dostaviti seoskoj kafani i u kombinaciji sa tek ulovljenim jakovljevim kapicama od njih napraviti lokalni delikates. Sama se prihvatila toga da dostavi sveže sastojke u ovo doba godine.

Tik izvan sela prošla je pored blago zakrivljenog kružnog toka i mahnula veoma niskom čoveku koji ju je mahnito usmeravao u smeru u kojem je već vozila. Pošto je do tančina poznavao njenu rutinu sakupljanja morske trave, bilo je očevidno da je bio začuđen kada je prošla kraj njega. Obično je obilazila plažu u praskozorje, čim bi se rumenilo pojavilo na horizontu i razlilo svetlost preko plaže, ali jutros je imala međugradski poziv iz okružnog zatvora u Vekšeu. To ju je usporilo.

Ne sam poziv, koji je bio kratak, već njegove posledice. Bila je prinuđena da provede ostatak dana premeštajući stotine školjki i komadića stakla u dnevnoj dobi kako bi umirila nerve, zbog čega nije izašla pre sumraka.

„Lenštino!“, doviknuo je za njom onaj niski.

Žena je skrenula među par busenova plave trave i ukočila. Meki talasi su se uz šum popeli uz gume i nekoliko uznemirenih ostrigara je uzletelo. Naviknutim pokretom izvadila je ogromnu metalnu kofu iz prikolice. Tokom dana je duvao snažan vetar i morska trava je ležala u debelim nanosima.

Ovo je dobro veče za morsku travu, pomislila je i izula se. Volela je da hoda po finom pesku bosonoga, sveže nalakiranih noktiju, i da se oseća uravnoteženo; uznemiravajući telefonski razgovor bio je kao rukom odnesen. Nakratko je stala mirno i udahnula mirise koje joj je vetar donosio. Svežinu mora, blagu trulež morske trave i trag plesnivog smrada mačjeg leša koji je donela voda. Nekad bi se dogodilo da pronađe mrtve mačke na plaži i nikad nije sasvim uspela da dokuči odakle su stizale. Ponekad bi ih zakopala u pesku malo iznad trave, ali ova će ležati tu gde jeste. Kod prirodnog toka stvari bilo je dobro to što je sam vodio računa o sebi.

Nije trebalo mnogo vremena da se kofa napuni i isprazni dva-tri puta, i za petnaest minuta prikolica je bila polupuna. Opet je upalila moped i polako krenula duž ivice plaže, šarajući očima po plaži, za slučaj da pronađe ćilibar nakon vetrovitih dana. To se nije dešavalo često. Štaviše, veoma retko ga je pronalazila, ali postojala je šansa i nije je trebalo protraćiti. Nekoliko puta se zaustavila videvši svetlucavi odblesak, ali to su bile samo krhotine porcelana i stakla. A sad je ugledala i savijenu kašičicu. Međutim, čak je i nju smatrala malim blagom. Sve je pokupila u prikolicu i produžila. Zapravo, ono što je tražila duboko u sebi bila je dobro skrivena tajna koju nikad nikome nije razotkrila.

Približivši se kraju dugačke plaže, naglo je skrenula kako bi se vratila. Jedan točak se zapleo u travu i bila je prinuđena da siđe i podigne prikolicu. Tada ga je ugledala. Malo dalje, u samom uglu plaže, uz litice.

Je li ono kamen? Samo što nije izgledao kao kamen.

Stavila je ruku preko usta i zaškiljila ne bi li bolje videla. Glava? Zar ono nije glava? Oprezno se približavala, osećajući kako joj ispod crne tunike srce ludački tuče. Inače nije bila plašljiva žena, naprotiv, snažna građa u kombinaciji sa njenom prošlošću činila ju je neustrašivom u većini situacija.

Ali ovo je bilo drugačije.

U pesku je ležala, to jest iz peska je virila ljudska glava. Morala je da se približi da bi videla čija. Kada je ugledala pažljivo složenu i naslaganu odeću kraj glave, srce joj se donekle primirilo. Načinila je nekoliko koraka napred. Ispostavilo se da glava pripada mladiću tamne kovrdžave kose, čije su oči bile uperene ka moru.

Makar je živ, pomislila je i videla da tik iza glave stoji smeđa kutija. Čučnula je i posmatrala čoveka. Iskosa je pogledao u vodu, koja mu je dopirala do brade, a zatim nastavio da posmatra more. Čitavo telo bilo mu je pažljivo zakopano u pesku, što je ženu zapanjilo. Kako se zakopao? Je li mu neko pomogao? Osvrnula se oko sebe i videla samo peščane dine i busenje trave, nešto kržljavog rastinja malo naviše. Sem toga, sve je bilo pusto.

„Zdravo", oprezno je izustila.

Čovek je malo okrenuo glavu. Njegove jasne smeđe oči posmatrale su u crno odevenu ženu, nekoliko zrnaca peska bilo mu je prilepljeno za obraz.

„Šta to radiš?", nastavila je dijalektom koji je odmah odao njeno poreklo iz južnih delova prestonice.

„Čekam smenu morskih promena", rekao je čovek tako tiho da ga je jedva razumela. „Plimu."

Žena je pogledala more: „Sad je plima."

„Oseka je."

„Ne, voda ovde ne nadolazi više od ovoga, posle će biti oseka i onda će se povući čak tamo do grebena… sad je na najvišoj tački."

Čovek je spustio pogled ka vodi koja mu je dosezala do brade, pogled mu je bio nemiran kad ga je iznova podigao ka ženi. „Neće biti više od ovoga sad?", prošaputao je.

„Neće."

Čovek se zagledao u horizont i žena je videla kako mu je niz bled obraz sa peščanim zrncima skliznula suza. Obuzdala je poriv da je obriše.

Večernja svetlost probijala se kroz šumu niskih belih borova i sasušenog vresa, između stabala po pošljunčanom putu punom brzinom jurio je moped s prikolicom. Žena odevena u crno odlično je poznavala put, sve njegove oštre krivine i strme litice, ali ovog puta nije smanjivala gas u najopasnijim deonicama: imala je dragocen teret u prikolici.

Gomilu morske trave, ali pre svega mladića koji je neki trenutak pre toga pokušao sebi da oduzme život, međutim, pogrešno je procenio plimu i oseku. Malo se nagnula. „Zovem se Merta", rekla je, povisivši

ton kako bi nadglasala motor. „Merta Mild! Ali svi me zovu Crna Merta! Kako se ti zoveš?“

Prošlo je nekoliko sekundi pre nego što je čovek odgovorio i njegov svetao glas jedva da je dosegnuo do Merte: „Georg.“

„Lepo ime! Naručila sam mnogo lepu haljinu, koja nikako da stigne, a kad bude stigla, verovatno će biti previše mala! Osim toga, prestara sam za haljine! Je li ti hladno?“

Georg je odmahnuo glavom. Obukao je onu odeću koju je tako pažljivo bio složio na plaži, svetlozelenu flanelsku košulju i par smeđih somotskih pantalona. Kartonsku kutiju je čvrsto stezao uz grudi. Merta se uspravila i dodala gas.

Upitala se šta se nalazi u toj kutiji.

Dva ogromna planinska masiva spuštala su se u usku dolinu u koju je vodio samo jedan put, koji se završavao tamo u zalivu gde se prostiralo selo. Kraj puta, kako su ga pojedini putopisi opisivali. Na pola kilometra od ulaska u selo nalazio se kružni tok, onaj koji je Merta prošla pre sat vremena. Bio je lepo ukrašen narandžastom i žutom kadifom i krunisan ogromnim znakom nasred rondele: DOBRO DOŠLI U SENOSTRAN. Tik kraj njega stajao je veoma nizak, bledolik čovek loše očuvanih zuba. Njegova mršava prilika bila je odevena u pohabani plavi kombinezon koji se završavao u dvema crnim gumenim čizmama. Na glavi je imao crveni kačket sa šiljatim obodom koji je pomalo ličio na rodin kljun. Čovek je upravo usmeravao jedan automobil koji se približavao kružnom toku. Izražajnim i donekle uzbuđenim pokretima pokazivao je s koje strane treba da se uđe u kružni tok, što je naizgled bila suvišna informacija, budući da je postojala samo jedna traka da se odabere u tom smeru. Istovremeno je dolazio automobil iz suprotnog smera, što je primoralo čoveka da jurne na drugu stranu. Zbog tog pokreta ispao je iz ritma i izgubio ravnotežu.

„Manijaci“, proškrgutao je, utom začuvši slab zvuk motora u daljini.

Neprijatan hladan vetar zavukao se u Mertinu kosu kad se približila saobraćajnici. Imala je još nekog posla tu, sem da prođe. Georg je sedeo

usred morske trave u prikolici sa kutijom na grudima i nije imao pojma šta se spremalo. Kada se vozilo približilo kružnom toku, Merta je usporila i pokazala prstom: „Ono je Kolumbo. Onaj kod znaka, sa kačketom. Kad se fabrika haringe zatvorila, postao je dirigent na kružnom toku. Tvrdi da ima savršen sluh za saobraćaj. Zapravo se tu, po mom mišljenju, radi o begu, načinu da se izađe iz kuće. Živi na nasukanoj barži dole u luci sa roditeljima, gospodinom i gospođom Mendelson." Merta se ispravila: „Mnogo razmišlja."

Kolumbo je uočio vozilo dobrano pre nego što je stiglo do kružnog toka i počeo je svesrdno da diriguje. Video je da je to moped Crne Merte, ali čak je i nju trebalo usmeravati. Kada je počela da koči, spustio je ruku, možda pomalo razočaran. Merta je zaustavila moped i sišla.

„Ti sedi tu, Georg", rekla je. „Treba mi samo par minuta."

Merta se uspinjala ka Kolumbu sa srdačnim osmehom na usnama. Usput je izvadila zamotuljak staniola iz džepa.

„Zašto si danas toliko kasnila?", pitao je Kolumbo.

„Gledaj svoja posla", nasmešila se Merta i pružila mu zamotuljak.

„Majčini sendviči?"

„Da. Pržena haringa na hrskavom hlebu."

„Svaki božji dan isto, uopšte nema mašte."

Merta je mogla da napomene kako bi određena doza zahvalnosti za užinu bila primerena kad se uzme u obzir da je sa trideset šest godina živeo kod roditelja i nikada ništa nije platio za svoje izdržavanje, koliko je njoj bilo poznato. Ali nije rekla ništa o tome. Nije htela dodatno da razdraži naprasitog čoveka, jer Kolumbo je bio poznat po kratkom fitilju: rodio se nedostatan i odrastao je kao pokretno bure baruta. „Kompleks sabijen u metar i po", kako ga je Malte, seoski antikvar, jednom prilikom opisao. Zato je Merta prosto rekla:

„Pa, kako ide?"

„Kao i obično, jebeno je vetrovito i ljudi voze kao idioti. Kad mene ne bi bilo ovde da ih usmeravam, imali bismo lančane sudare od jutra do sutra, i šta mi je hvala?"

„Dobijaš sendviče od mame."

„Majke."

Kolumbo je roditelje uvek nazivao ocem i majkom, bio je sitničav oko toga. Razmotao je staniol, zgužvao ga i pružio Merti, kao da ju je

smatrao ličnom kantom. Uzela je papir bez ikakve promene na licu. Kolumbo je načeo jedan od sendviča i dugačkim obodom kačketa pokazao dole na moped.

„Ko je ono?“

„Kaže da se zove Georg“, odgovorila je Merta. „Ali ko će ga znati.“

„Primaš stopere? To ti je opasno po život. Čuo sam za jednog stopera koji je prerezao grkljan i pojeo uši svima koji su ga povezli. Ima li nož?“

„Ne znam, našla sam ga na plaži, zakopanog.“

„Aha, taj tip. Treba li ti pomoć?“

Merta je spustila pogled na pola metra nižeg Kolumba i ponovo se nasmešila: „Pravi si vitez, Kolumbo… ali potreban si na kružnom toku. Pobrini se samo da se ne smrzneš.“

„Posao je posao i neko mora da ga radi, ali hvala na brizi, lepo od tebe. Živimo u surovom svetu.“

Kolumbo je odsečno salutirao, otrčao do lokalnog autobusa koji je ulazio u kružni tok i otpočeo dirigovanje.

Jedna naizgled smešna radnja, moglo bi se pomisliti, ali imala je pozadinu vrednu saosećanja.

2

Žiška služi spaseniju u Pajseru

Kad je sumrak prešao u pomrčinu, ljudi su se povukli u kuće. Neki su otišli svojoj kući, drugi izvoru toplote koji je nudio hranu i žestinu u veselom društvu, seoskoj kafani *Pajser*. Ime je izvorno označavalo vrstu plosnatice, ali zanatlija koji je svojevremeno napravio impozantni drveni znak iznad ulaza bio je iz prestonice i pretpostavio je da je „pasara“ samo lokalni izraz za pajser.

I tako ostade.

Sadašnje vlasnice kafane bile su bliznakinje Tervin, Marija i Terezija. Nasledile su je od majke, govorljive preduzetnice koja je u kratkom roku bila otvorila dva restorana u selu.

Jedan od njih, elegantni *Mali Trijanon*, bio je zatvoren, ali *Pajser* je preživeo i predstavljao je podrazumevano stecište svih usamljenih seljana, kao i parova koji bi s vremena na vreme želeli nešto da proslave, često godišnjicu ili tuđi neuspeh. Ipak, većina gostiju dolazila je zbog onoga što je bila izvorna svrha ove vrste ustanove: da pije, priča, da se uživi i svađa, uz povremeni prekid kako bi se zamezilo.

Tako je bilo i ove večeri.

Autentično uređeni lokal bio je, mora se priznati, samo polupun, ali imajući u vidu da je bio radni dan usred nedelje, posećenost je bila potpuno prihvatljiva. Svi su sedeli na istim mestima na kojima su oduvek sedeli, od pamtiveka, ili makar otkako su ušli u *Pajser*. Stalni gosti imali su svoj stalni sto i ne daj bože da se nekome slučajno desi da sedne na pogrešno mesto. Tada bi se mračno raspoloženje raširilo lokalom, što bi

se često završavalo tako što bi Žiška morala da se umeša. Zvala se Evelin Lundkvist i bila je konobarica, očvrsla gospođa na izmaku srednjih godina, kose skupljene u zategnutu sedu punđu. Na licu su joj se isticale jako izražene jagodične kosti i tanke obrve, koje je iscrtavala kajalom svakog jutra. U mladosti je počela da radi u restoranu *Mali Trijanon*, u Zlatnoj milji, ali, kad se on zatvorio, premestili su je u znatno jednostavniju kafanicu u luci, *Pajser*. Mirno je to prihvatila; alternativa je bila da se odseli iz Senostrana. Volela je svoj posao, čak i ako se to nije uvek ogledalo u njenom ponašanju, pošto bi poslužila jelo s rečima: „Da žvaćeš moraš sam." Nije bila preterano uslužan tip, otuda nadimak Žiška. Oštra ali cenjena. Ona je bila osoba koja bi se umešala kada bi neko seo na pogrešno mesto, često tako što bi ponudila neki drugi sto rekavši: „Odavde se vidi more!" More se samo po sebi videlo sa skoro svakog mesta u lokalu, ali taj argument je gotovo uvek uspevao.

Tako su večeras stalni gosti imali svoje stolove.

A za stolom koji je od značaja ta ovu pripovest sedelo je četvoro prijatelja, tri muškarca u različitom stepenu pijanstva i jedna žena koja je gotovo bila trezvenjak. Bio je to ovalni drveni sto, napravljen od drveta iz zatvorene fabrike snusa, trenutno pretrpan čašama i flašama, paklicom cigareta marke *česman*, bokalom vode i žutom pepeljarom na kojoj je plavim slovima pisalo *RIKAR*. Društvo je bilo duboko zaneto egzistencijalnom diskusijom o neumoljivoj prolaznosti života i mučnom propadanju tela. Jedan od muškaraca bio je Pikaso Nilson, farbar širokih ramena i smeđih očiju, lepuškasto lice krasili su mu tanki, potkresani brčići, koji su pratili liniju njegovih lepo oblikovanih usana. Mozak mu nije bio jednako dobro podmazan, ali bio je voljen i smatran majstorom za sve u selu – kad bi se nešto pokvarilo, zvali su Pikasa. Ove večeri tvrdio je da je dobio tumor.

„Pretpostavljam da mi je preostalo nekoliko nedelja, možda dana", rekao je Pikaso, očiju punih suza.

Ostali nisu bili potpuno uvereni u to, ali strpljivo su slušali, znajući da treba oprezno da se ophode prema Pikasu. Ispod lepo građene spoljašnjosti, bio je nežan čovek i trebalo ga je tetošiti. Ponajviše kada je u pitanju njegova karcinofobija. Zato su postupali s poštovanjem i razumevanjem za njegov strah, pokušavajući da ga ublaže, a da istovremeno ne posrame Pikasa.

„Zato bih želeo da iskoristim ovu priliku da se oprostim od vas, braćo i sestre, prijatelji, s nadom da ću vam ostati u lepom sećanju, uprkos tome što sam…“

Pikaso je utihnuo i prekrio oči rukom, što je Gustafu Cilindru pružilo priliku da se umeša. On je bio veoma cenjen čovek na izmaku srednjih godina, odeven u odelo od posivele kamilje dlake i vlasnik *Falusne galerije*, velike turističke atrakcije u selu tokom leta.

„Gde ti je tumor?“, upitao je.

„U nosu.“

Gustaf se okrenuo ka Malteu, trećem muškarcu za stolom, koščatoj figuri tankog vrata. Malte je lagano odmahnuo glavom i obgrlio Pikasova ramena. On je bio glavni u seoskoj kombinovanoj antikvarnici i biblioteci, i opšte mišljenje je bilo da poseduje znanja o pojavama koje običnom čoveku nisu bile poznate. Hipohondrija, na primer.

„U nosu?“, rekao je glasom promuklim od dima.

„Odjednom se skroz zapušio.“

„Tumori u nosu nisu baš uobičajeni.“

„Ali zato je tipično da će to zadesiti baš mene!“

Pikaso je drhtavom rukom podigao vinsku čašu i potegao dug gutljaj – to mu je lako mogao biti poslednji u životu.

„Možda mogu da ti pomognem.“

To nije rekao Malte, već dama iz društva, tamnokosa žena izraženih obrva i prodornog pogleda. Bila je jedini seoski vegetarijanac, imala je veliku, svetlucavu staklenu baštu gore na severnoj strani i obično se odazivala na nadimak Inka. Zbog svoje fizičke privlačnosti redovno je bila izložena nasrtljivom udvaranju, ali svi koji su za njom uzdisali dobili su isti odgovor na svoje pozive: „Hvala, ali ne hvala.“

„Brzo se vraćam“, rekla je Inka i ustala.

Napolju se kroz mračnu noć približavao moped sa dva različita tereta u prikolici. Jedan namenjen kuhinji u *Pajseru*, sveža morska trava, i jedan koji Merta nije znala gde da dostavi, mladić s kutijom čvrsto pritisnutom uz grudi. Napravila je kratak krug po selu da pokaže Georgu nekoliko mesta, zatvorenu obućarsku radnju, pa *Violine makaze i šivaći materijal*, objekat koji se nalazio preko puta Avgustsonove antikvarnice, malo dalje